

SYMPOSIUM

‘DE KAT VAN HUIS EN DE DUIVEL OP HET KUSSEN, GROEF FILIPS VAN MONTMORENCY EN ZIJN POWERVROUWEN’

DONDERDAG

22 AUGUSTUS 2024

Inloop vanaf 13.15 uur. Aanvang: 14.00 uur
Parochiehuis - Kerkplein 11, 3950 Bocholt

Entree gratis.

**Organisatie Heemkundige Kring Bocholt, de Aldenborgh, en
kring Weert van het Koninklijk Limburgs Geschied- en Oudheid-
kundig Genootschap en de Erfgoedgemeenschap Nederweert**

Parkeersuggestie:
Kerkplein of parkeerplaats Mathijsplein Bocholt.

Het is dit jaar 500 jaar geleden dat Filips van Montmorency, graaf van Horn, het levenslicht zag en dat is de aanleiding voor het symposium. Dat draagt de titel ‘**De kat van huis en de duivel op het kussen, graaf Filips van Montmorency en zijn power-vrouwen**’.

Over de graaf is al enorm veel gepubliceerd. Toch heeft recent onderzoek geleid tot een groot scala aan nieuwe gezichtspunten, niet in de laatste plaats over de invloedrijke rol van de vrouwen in het leven van Filips, te weten zijn echtgenote Walburgis en schoonmoeder Anna van Egmond. Vanuit zeer verschillende invalshoeken zal in het symposium nieuw licht op de graaf en zijn vrouwen worden geworpen.

De inleiders zijn **Alfons Bruekers, Wim Cuppens, Anneleen Gabriëls, Mart Graef en Lennart Willems** en **Peter Korten** is gedvoorzitter.

ALFONS BRUEKERS

‘Twee geloven op een kussen, daar slaapt de duivel tussen.’ En ‘als de kat van huis is, dansen de muizen op tafel’. Die twee oude gezegden beschrijven eigenlijk precies het huwelijk van Filips van Montmorency en zijn echtgenote **Walburgis van Nieuwenaer**.

Aan het thuisfront, op het grafelijk kasteel in Weert, had hij het nodige te stellen. Als katholieke dienaar van de koning deelde hij het bed met zijn calvinistische echtgenote Walburgis, en het huishouden met zijn Lutherse moeder, Anna van Egmond. Zelf was hij veel van huis en dan hadden de beide dames in Weert vrij spel. Girl Power!

Dat alles wordt belicht in het perspectief van een eeuwenlange traditie van ups en downs in de relatie van de Hornes met hun onderdanen. Daar kunnen ze vooral in Nederweert over meepraten.

ALFONS BRUEKERS studeerde elektrotechniek aan de Technische Universiteit en heeft vervolgens 21 jaar in reprografische product- en systeemontwikkeling gewerkt. Sinds 2017 is hij werkzaam als directeur van TU/e innovation Space, het centrum voor onderwijsvernieuwing en ondernemerschap van de Technische Universiteit Eindhoven. Daarnaast is hij actief als historisch onderzoeker, spreker en publicist over de Weertlandse geschiedenis.

ANNELEEN GABRIËLS

Anna Walburgis van Nieuwenaer, dochter van Willem van Nieuwenaer, graaf van Meurs en keizerlijk raadsheer, groeide op in het stadje Meurs tussen de geleerden, diplomaten en hoge edellieden. In 1546 trad ze in het huwelijk met Filips van Montmorency, een huwelijk dat hun vaders hadden gearrangeerd als diplomatieke oplossing voor een opvolgingsgeschil. Walburgis' vader kon namelijk aanspraak maken op het gebied dat graaf Jan, de laatste graaf van Horn, voor zijn stiefzoon Filips in petto had. In afwezigheid van haar echtgenoot, viel het bestuur van het graafschap terug op haar en **haar schoonmoeder**. Na de onthoofding van de graaf, was haar toekomst echter onzeker. Ze trouwde opnieuw, dit maal met haar twintig jaar jongere neef, die een cruciale positie had in de Nederlanden en het Heilig Roomse Rijk. Ook dit huwelijk draaide uit in tragedie. Haar tweede echtgenoot overleed wederom op jonge leeftijd. In de schaduw van de historiografie van de negentiende en twintigste eeuw kreeg Walburgis de stempel van een koudbloedige, onverschillige en zwakke echtgenote. Niets bleek minder waar. Ze had een uitgebreid intellectueel netwerk en was zelf een hartstochtelijke vertegenwoordigster van het nieuwe geloof. Daarnaast had ze een uitstekend politiek inzicht en was vaak het brein achter politieke allianties. Ze erfde van haar echtgenoten een enorm gebied, waardoor ze een cruciale schakel werd in de Nederlandse geschiedenis. Hoe ze man en macht verbaasde en haar geraffineerd diplomatiek talent inzette voor haar ambities en crisismangement, stel ik heel graag voor tijdens het symposium op 22 augustus.

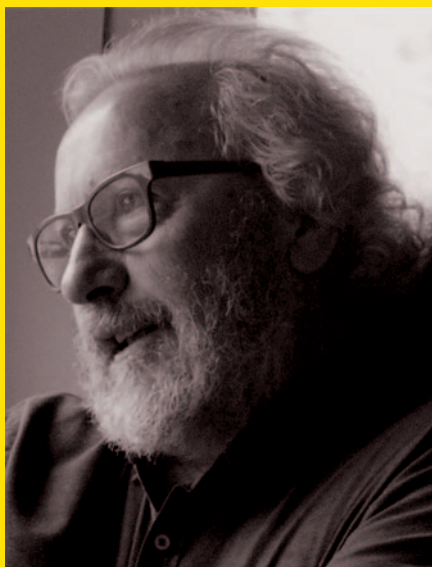
ANNELEEN is geboren en getogen te Kaulille. Dankzij de opvoeding door haar dierbare grootouders, ontwikkelde ze een grote liefde voor Limburgse vlaai, een fascinatie voor kennis, kunst en taal, en een passie voor verschillende culturen. Na haar humaniora besloot ze dan ook geschiedenis te gaan studeren aan de KU Leuven, en maakte ze tussendoor nog een plonsje in enkele cultuur- en taalbaden in Frankrijk, Portugal en Italië. Voor haar masterproef besloot ze terug te keren naar de (Spaanse) Nederlanden en bestudeerde ze het boeiende leven van Anna Walburgis van Nieuwenaer.

WIM CUPPENS

Het **einde van de dynastie van de machtige van Hornes** had veel oorzaken. Niet alleen de executie wegens hoogverraad van de laatste graaf, Filips van Montmorency, maar ook gebrek aan afstammelingen, financieel debacle en familietwisten maakten dat zij al de gebieden verloren waar ze eeuwen heer en meester waren geweest. Ook hun heerlijkheid Bocholt, maar daar bewaren we wel enkele straffe herinneringen aan hun tijd.

WIM CUPPENS groeide evenals zijn voorouders op in Bocholt. Na zijn opleiding Latijn-Grieks in het Klein Seminarie van Sint-Truiden 1962-1968, rechten en notariaat aan de KU Leuven vestigde hij zich als notaris in Hamont tot 2007 en is sedertdien erenotaris. Sinds de oprichting in 2010 is hij voorzitter van de Geschied- en Heemkundige Kring Bocholt vzw.

MART GRAEF

Filips van Montmorency is de geschiedenis ingegaan als de graaf van Horn. Samen met de graaf van Egmont en de prins van Oranje vormde hij het driemanschap dat aan het begin stond van de opstand van de Nederlanden tegen Spanje. De grafelijke titel die Filips had geërfd van zijn stiefvader gaf hem, dankzij de inspanningen van zijn moeder, toegang tot de hoogste kringen in Brussel.

Het graafschap Horn, dat ooit gebieden omvatte die nu in Nederlands- en Belgisch-Limburg liggen, is al eeuwen geleden van de politieke kaart verdwenen. Hoe was het ontstaan, en hoe kwamen de graven van Horn aan hun voorname status, die zich kon meten met die van Egmont en Oranje? Op die vragen zal in deze voordracht worden ingegaan.

MART GRAEF was als onderzoeker en programmamanager werkzaam bij Filips, NXP en TU Delft. Hij publiceert over onderwerpen die de geschiedenis van Midden-Limburg (het voormalige graafschap Horn) betreffen en is redacteur van het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie.

LENNART WILLEMS

Tijdens de middag over de powervrouwen komt Lennart tussen de lezingen door aan het woord om **beeldende kunst rond Walburgis van Nieuwenaar** toe te lichten. Het gaat dan over de portretten van Walburgis, de penningen met haar beeltenis, een tekening van kunstenaar Jacques de Gheyn II en een bedelnap die wordt gelinkt aan de graaf van Horn en in het bezit zou zijn geweest van Walburgis. Lennart Willems is conservator van Museum W in Weert. Dit museum combineert hedendaagse tentoonstellingen met een vaste collectiepresentatie bestaande uit religieuze kunst, historische objecten uit de Weerter geschiedenis en moderne kunst van Weerter kunstenaars.

LENNART WILLEMS heeft kunstgeschiedenis gestudeerd aan de Radboud Universiteit in Nijmegen, was actief als docent en heeft gewerkt als inventarisator roerend religieus erfgoed voor het bisdom Roermond.

In zijn huidige functie coördineert hij het museumteam en alle activiteiten in het museum. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor beheer en behoud van de collectie en het museumgebouw.

